

مروری بر تجربیات بهداری سپاه در دوران دفاع مقدس :

عملیات والفجر ۱۰

سردار توکل حاج‌احدی ، علی‌اصغر نویدی M.D. ، حسن ابوالقاسمی M.D. ، حسنعلی محبی M.D.

آدرس مکاتبه : دانشگاه علوم پزشکی بقیه‌الله (عج) - پژوهشکده طب رزمی - تهران - ایران

خلاصه

عملیات والفجر ۱۰ در محدوده بین ارتفاعات پشت جبهه و انتهای غربی بالامبو به وسعت ۱۲۰۰ کیلومتر مربع انجام شد. نبود جاده مواصلاتی، کوهستانی بودن، سرمای هوا، بمباران شیمیایی و تصرف چندین شهر عراق از مشکلات و ویژگی‌های این عملیات بود. در این عملیات ۴ قرارگاه (فتح، قدس، کاظمین، بعثت) با تأسیس ۵ بیمارستان صحرایی (با ۲۹ اتاق عمل) و ۱۱ اورژانس (دارای ۲۲۰ تخت) و ۲ نقاهتگاه (با ۵۰۰۰ تخت) و ۴ ایستگاه مصدومین شیمیایی و ایستگاه هوانیروز توانستند چند هزار مجروح و مصدوم را تحت درمان قرار و به پشت جبهه انتقال بدهند. در این عملیات چند شهر مهم عراق مورد حمله شیمیایی قرار گرفت و هزاران تن از مردم شهر حلبچه مصدوم و تعداد بی‌شماری به شهادت رسیدند. عامل شیمیایی بکار رفته در این حمله گاز خردل، اعصاب و سیانور بود. امکانات امداد و انتقال در این عملیات در کل عبارت بوده است از ۸ بال‌گرد، ۵۱۵ مینی‌بوس و اتوبوس و ۵۱۰ آمبولانس. بیشترین گروه خونی مصرف شده B^+ / AB^+ بوده و بیش از ۱۴۰۰ واحد تزریق گردیده است. در حالیکه کمترین گروه خونی AB^- بوده که بیش از ۲۰۰ واحد تزریق شده است. پرسنل درمانی شرکت کننده در این عملیات، ۶۱٪ بهیار، ۲۴٪ پرستار و ۱۲٪ پزشک عمومی و ۲٪ پیراپزشک و ۱٪ متخصص بوده‌اند.

مقدمه

بهداری سپاه پاسداران انقلاب اسلامی در دوران دفاع مقدس علی‌رغم وجود ضعفها و نقصها و کمبودها، دارای تجربیات ارزشمندی در تمام زمینه‌ها از جمله در امر امداد و انتقال، درمان، دارو و بهداشت می‌باشد. لذا جمع‌آوری و بررسی اطلاعات و تجربیات و اقدامات صورت گرفته در دوران دفاع مقدس و ثبت و انتقال آنها برای آیندگان و ارایه راه‌کارهای اجرایی از ضروریات می‌باشد.

عملیات والفجر ۱۰ به علت اهمیت آن در راستای این تجربیات انتخاب گردید. این عملیات در بامداد ۲۳ اسفند ماه سال ۱۳۶۶ در محدوده بین ارتفاعات پشت جبهه و انتهای غربی بالامبو به وسعت ۱۲۰۰ کیلومتر مربع انجام شد. نبود جاده مواصلاتی، کوهستانی بودن، سرمای هوا، بمباران شیمیایی و تصرف چندین شهر عراق از مشکلات و ویژگیهای این عملیات

بود. هدف از این مطالعه ثبت اطلاعات مربوط به کمیت و کیفیت ارائه خدمات درمانی در مراکز درمانی است. بهداری سپاه در این عملیات به عنوان واحد پشتیبانی کننده حضور فعال داشت و توانست با انتقال امکانات امدادی و انتقال مجروحین به مراکز مجهزتر و بخصوص در مواجهه با خیل عظیم مجروحین پیش‌بینی نشده (مردم حلبچه بواسطه حمله شیمیایی عراق)، نشان داد که می‌توان از تجربیات بهداری آن زمان در مواقع بحرانی استفاده بهینه نمود.

روش تحقیق

در انجام این تحقیق اسناد مربوط به عملیات والفجر ۱۰ موجود در آرشیو بهداری نیروی زمینی و قرارگاه بهداری مورد استفاده قرار گرفته است. اطلاعات تفصیلی و تکمیلی از طریق مصاحبه با مسئولین و دست‌اندرکاران بهداری در زمان عملیات اخذ گردیده